

●●● Interview

Jan Marijnissen

VOLKSVERTEGENWOORDIGER

'Who the hell is Wilders'

Hij werd al vier keer geveld door een hernia, is gedotterd, maar blijft toch nog even. Bij dezen belooft Jan Marijnissen dat de SP in het volgende kabinet zit.

PETER VAN BEEK

Alain van der Horst

Gefeliciteerd, trouwens.
'Dank u wel. Waarmee?'

Met het feit dat het vierde kabinet-Balkenende het eerste kabinet-Marijnissen wordt genoemd.
'Dat pakken ze me nooit meer af.'

Maar beschouw je het als compliment?

'Nou, het was Wilders die het zei. En die heeft er belang bij om dit kabinet als extreemlinks voor te stellen. Ik hang, dat begrijp je, meer aan de andere kant van het touw. Het is wel duidelijk dat het kabinet ons idioom heeft overgenomen. Je kunt nog net niet zeggen dat de SP mee regeert vanuit de oppositie. Maar als ze het hebben over gemeenschapszin en over het opknappen van probleemwijken, dan komt dat door ons. Absoluut.'

Was je daarom zo mild tijdens de algemene beschouwingen?

'Dat verwijt kreeg ik van meer kanten. Maar dat had niet zozeer met het beleid te maken. Dat heet strategie. Ik bedoel, als je bij een nieuw kabinet al meteen zo hoog van de toren blaast als bijvoorbeeld Mark Rutte deed,

wat moet je dan de komende vier jaar nog zeggen? Dan kun je alleen maar terug. Dat is ook het probleem van Wilders. Die is gedwongen om steeds radicalere en rabiater standpunten in te nemen.'

Wilders doet het best goed, toch?

'Hij is ver gekomen, ja. Maar de kunst is niet om het goed te doen, dat kan Peter R. de Vries ook. De kunst is om het goed te blijven doen. Wilders beschouwt het als een persoonlijke triomf als er weer eens een motie van hem is verworpen door iedereen. Alleen: hij bereikt er niks mee. Dat krijgen mensen wel in de gaten. Hij heeft zich zo geïsoleerd inmiddels. Maar als het niet alleen voor de Bühne is wat hij allemaal zegt, maar hij het echt meent, dan maak ik me grote zorgen.'

Waarom dan?

'Het is duidelijk dat hij een rol speelt op rechts die eerder is gespeeld door Bolkestein, door Janmaat, door Fortuyn. Maar als je categorisch een miljoen mensen aan de kant schuift, wat Wilders doet, als je zegt: u hoort hier niet thuis, dan is dat heel, heel erg gevaarlijk. Dat leert het verleden. Op de Balkan leefden mensen redelijk met elkaar samen, totdat een paar onverantwoordelijke politici de nationalistische trom gingen roeren. Het resultaat was dat het daar tien jaar in brand heeft gestaan. Kun je zeggen: dat kun je Wilders toch niet ver-

wijten? Nee, dat klopt, maar het is precies dezelfde manier van denken. Als je iedereen afwijst die de Koran als een heilig boek beschouwt, dan ben je intolerant, maak je een ongeoorloofd onderscheid. Dat noemen we discriminatie. Vergeet niet te eten.'

Om te vieren dat hij echt helemaal terug is, wilde Jan Marijnissen gaan eten in de haven van Scheveningen, ver van het Binnenhof. Hij had goede herinneringen aan de Noordzeetong die ze daar bereiden. Sinds de eerste vergaderdag van de Tweede Kamer na het zomerreces is hij zonder pijn en kan hij zonder pillen. Daarvoor lag hij maandenlang thuis op de bank, geveld door een hernia. De vierde inmiddels. Hij zag alle films van Don Camillo, en nog eens, en nog eens. Tegelijkertijd ging er bij zijn partij zo veel mis, dat kranten voorzichtig begonnen te schrijven dat het spreekje van de SP kennelijk toch niet per se een happy end hoefde te krijgen. Eerder was propagandagoeroe Niko Koffeman overgestapt naar de Partij voor de Dieren en werd Tweede-Kamerlid Ali Lazrak geroyeerd. Nu werd de met voorkeurstemmen in de Eerste Kamer gekozen Düzgün Yıldırım uit de partij gezet (hij is voor zichzelf begonnen met 'een echte SP') en werd Elma Verheij, hoofdredacteur van het partijblad *De Tribune*, geschorst omdat ze had geweigerd een kritisch artikel terug te trekken. Vervolgens bleek Tweede-Kamerlid Harry van Bommel zich tijdens een dienstreis in Jordanië wel erg opdringerig te hebben gedragen tegenover een ambassade medewerkster en besloot minister van Binnenlandse Zaken Guusje ter Horst dat het uit moest zijn met de verplichte salarisafdracht van SP-leden. Daarom:

Hoe voelt het om slachtoffer te zijn van je eigen succes?

'Mmm, als je verwijst naar de perikelen van het laatste half jaar, dan is dat absoluut niet wat ik voel. *We are still going strong*, volgens mij. Het is wel de prijs van het succes die we betalen. We hebben er ontzettend veel nieuwe leden bij gekregen in korte tijd. Die zijn met hun kontje in de boter gevallen. Dat is een groot cultuurverschil met mensen zoals ik. Dat leidt tot fricties. Zo'n Yıldırım ook. Die jongen is vier jaar lid, zat bij de PvdA. Daar is hij gefrustreerd weggegaan, komt bij de SP en wil van ons een soort PvdA maken. Die carrièrezucht ook. Zo van: ik heb vijf stemmen gehaald in mijn eigen provincie, dus nu heb ik recht op een plek in de

Je komt er alleen met loyaliteit, inzet en opofferingsgezindheid

senaat. Ja, zeg! We hebben het hier wel over een partij die de wereld wil veranderen. Ik wil niemand afvallen, maar je komt er alleen met loyaliteit, inzet en opofferingsgezindheid.'

Een Griekse tragedie dient zich aan en jij zegt: niks aan de hand?

'Tien relletjes die geen relletjes zijn is nog steeds geen rel. Wij waren gewoon aan de beurt. Vorig jaar werd ik verkozen tot beste politicus door de pers, de Kamerleden en het volk. We hadden de beste campagne, de beste huisstijl, het was één grote goednieuwsshow. Dan kun je verwachten dat journalisten je eens lekker willen roosteren.'

En om ze te helpen, zei jij dat het een 'extra dikke plus' was als bewindslieden kiezen voor de Nederlandse nationaliteit?

'Dat zei ik omdat er Marokkaanse jongeren zijn in Amsterdam-West die zeggen: fuck Nederland. Als je die jongeren wilt bereiken, zou het een dikke plus zijn, ja. Dat tussenzinnetje was weggefallen.'

Kom op!

'Dit is het verhaal! Wat ik zei kreeg zo'n lading omdat iedereen dacht dat ik Wilders aan het nadoen was. Bullshit. Who the hell is Wilders? Ik laat me, in tegenstelling tot alle andere partijen, niet door hem dicteren wanneer ik ergens iets over moet vinden. Dat bepaal ik.'

Wat vind je nou echt van een dubbel paspoort?

'Ik ben geen voorstander van een dubbele nationaliteit. Maar uitzonderingen moeten mogelijk zijn. Als mevrouw Albayrak zegt: het is handig, want dan kan ik

makkelijker naar mijn moeder in Turkije, en mijn erfenis, en mijn bezittingen daar, prima. Moet ze zelf weten. Ik heb nooit gezegd dat immigranten moeten assimileren. Je moet ze in de gelegenheid stellen hun identiteit te bewaren, maar je mag wel iets in return vragen. Dat is lang niet gebeurd. Ik ben nooit van het pappen en nathouden en doodknuffelen geweest. Ik ben niet van de linkse kerk.'

Ben je nog steeds 'piswoest' op Guusje ter Horst?

'Eigenlijk wel, ja. Ik vind wat zij gedaan heeft verwerpelijk. Ze wekt de indruk dat er bij de SP iets onoorbaars gebeurt, iets illegaals. Bovendien laat zijn zich in haar positie de wet voorschrijven door partijgenoten, commissarissen van de koningin, burgemeesters door te zeggen: ik los het wel op, ik ga het gewoon verbieden. Bij een succesvolle concurrent! Onze mensen geven het gironummer op van de SP waarnaar hun geld kan worden overgemaakt. Dat doen ze geheel vrijwillig. Anders hadden ze ook niet op de lijst gestaan. Zo doen wij dat. Dat heet vrijheid van vereniging. Dat zijn onze grondrechten. Het is onacceptabel dat mevrouw Ter Horst denkt uit te maken wat wij binnen de SP met elkaar afspreken. Dat gebeurt alleen in verre, enge landen.'

Je voormalige partijgenoot Ali Lazrak vond het toch ook niet leuk dat hij zijn salaris moest afstaan?

'Nee, en vervolgens zat hij drie jaar in de Kamer, heeft hij het geld opgestreken en zijn zakken gevuld. Maar dan hoor je niet meer bij de club. Ik vind: als je volksvertegenwoordiger bent, moet je ook de problemen van de mensen een beetje kennen. Zij kunnen niet drie keer per jaar op vakantie. Nou, ik ook niet.'

Hoe zou je dat met ministers doen?

'Hetzelfde. We hebben nu al wethouders. Die dragen ook een deel van hun vergoeding af aan de partij. Een fors deel. Zo werkt dat bij ons. Ik krijg 6700 euro per maand. Netto. Dat is krankzinnig veel. Het slaat helemaal nergens op. Ik moest als lasser net zo hard werken als nu.'

Maar als je meer verantwoordelijkheid draagt?

'Krijg je ook meer. Het is niet zo dat ik vind dat iedereen evenveel moet verdienen. We zijn geen egalitaire partij. Een minister zal bij ons fors meer verdienen dan een Kamerlid.'

Ben je een dictator?

'(...) 'Schrijf nou niet op dat ik ontzettend lang moet nadenken. Er zit iets tussen mijn tanden.'

Maar?

'SP'ers laten zich de wet niet voorschrijven. Zelfs niet door mij. Je kunt vanuit loyaliteit keihard voor elkaar zijn. Dat is de naam die ik heb, ja. Ik ben keihard. Ze zeggen maar wat ze willen. Daar zit ik echt niet mee.'

Ook niet met het beruchte filmpje waarin je Agnes Kant alle hoeken van de kamer laat zien?

'Als ze dat filmpje laten zien, moeten ze ook de Wouter Tapes laten zien. Dan vind ik het prima. Wat heb ik genoten, zeg. Als je zo onzeker bent, moet je dit vak niet kiezen. Maar over Agnes... Ik vind het onthullend dat mensen zich daaraan gestoord hebben. Het is heel simpel. Als iets heel diep zit en je wilt echt iets betekenen voor dit land, dan presteer je. Dan eis je dus dat iedereen altijd op zijn allerbest is. Daar ging het om destijds. Niemand weet het, zeker jullie journalisten niet, maar zij is de baas. Agnes is de baas in de fractie. Zij regelt alles. Zij is het centrale punt. Niet ik, zij. Er is niks mis met hard zijn. Maar ik zal nooit iemand van achteren aanvallen. Dat gedoe met Harry bijvoorbeeld, ik heb gewoon gezegd wat ik ervan vond. Tegen hem.'

Krijgt hij geen straf?

'Je slaat hem niet, Jan? Nee, ik sla hem niet. Ik heb geen tweede overwogen om die jongen te laten vallen. Ik heb een goed gesprek met hem gehad. Het heeft te maken met verantwoordelijkheidsgevoel, met discretie. Ik praat niet goed wat hij heeft gedaan, maar ik snap het. Ik ben ook maar een mens van vlees en bloed.'

Hoe zit het eigenlijk met jou en de vrouwen?

'Het heeft op mij geen enkele vat. Daar ben ik mee gezegend. Je zegt wel dat ik zo populair ben als een popster, maar ik heb geen last van de adoratie die popsterren deel valt. Als ik anders in elkaar zou zitten en het zou opzoeken... Nee, ik heb er geen tijd en geen oog voor. Punt.'

Je wordt gedurende dit gesprek steeds heiliger.

'Ik ben allerminst heilig. Ik heb een roeping, dat wel. Er is maar één ding en dat is groter dan ik. Het privébelang is ondergeschikt aan waar we als partij voor staan. En het lukt. Het lukt gewoon.'

Onlangs riep HP/De Tijd je uit tot de grootste machiavellist van Nederland...

'... ik heb mijn abonnement opgezegd.'

Maar heb je iets met macht?

'Absoluut niet. Ik wist op de middelbare school al dat ik meer met filosofie had dan met ideologie. Ik heb ook geen macht. Het enige wat ik kan, redelijk goed vind ik zelf, is overtuigen.'

Hoe lang ben je nou al aan het sjouwen om van de SP de grootste linkse partij van Nederland te maken? Vijftien jaar?

'Ik moet je corrigeren. Sinds 1969. Dat is veertig jaar.'

Poseren voor een fotograaf is bijna dagelijkse kost voor een politicus. Op de vraag van de fotograaf of hij daar niet moe van wordt, antwoordt Marijnissen: 'Ik vind het niet heel erg, maar ik zou liever achter de camera staan.' Zo gezegd, zo gedaan. Gretig nam Marijnissen de camera ter hand. Het resultaat staat hierboven.

CV Jan Marijnissen

GEBOREN: 8 oktober 1952 te Oss.

BESTE PLAN OM DE WERELD TE REDDEN: Het instellen van mondiale democratie.

FAVORIETE ANTICONCEPTIE-METHODE: Zoiets doe je in overleg.

VADER- OF MOEDERSKIND: Moederskind. Ik heb mijn vader amper gekend.

KOOPT ONDERGOED BIJ: Een leuke winkel op de hoek van 't Genkske.

DOET IN HET VLIETUIG: Ehh... vliegen?

DUURSTE CADEAU OOFIT GEGEVEN: Een auto.

LEKKERSTE FASTFOOD: Frikandel speciaal.

« Ik ben geen gebroken mens, maar de prijs is hoog. Die is al heel erg lang heel erg hoog.

En in het zicht van de finish gaat het mis. 'We hadden in de regering gewild. Daar had ik heel graag voor gezorgd. Dat is niet gelukt deze keer, maar het perspectief is er nog steeds. Er is al zo vaak voorspeld dat aan onze succesreeks een einde komt, ik voorspel je: dat gaat niet gebeuren. We moeten eerst een dertigpluspartij worden. Het CDA zit ook rond de dertig zetels. Ik heb al tegen Wouter Bos gezegd: jij premier, wij het beleid. Al weet ik niet of hij nog in is voor een volgende periode. En of de PvdA hem nog wel wil.'

Maar de volgende keer doe je hoe dan ook mee aan de regering?
'Ja.'

Echt?
'Echt. Begrijp me goed, het is niet mijn hoogste levensvervulling om in een kabinet terecht te komen, maar ik wil nu weleens uit de oppositie. Het is ook de vraag of ik wel in het kabinet moet, maar hee, we staan nog steeds op 25 in de peilingen. Jan Pronk moet zich nu maar melden, hij is van harte welkom.'

Wie is een prettiger mens, Balkenende of Bos?
'Balkenende heeft over Bos gezegd: u draait en u bent niet eerlijk. Dat spreekt mij wel aan, die uitspraak. Ik heb het twee jaar lang ondervonden. Al voor de formatie. Zonder verkering stap ik niet in een huwelijk. En verkering met de PvdA is er nooit geweest. Ik heb eraan gesleurd, hoor. Ik wilde samen optrekken, de SP, de PvdA, GroenLinks. Maar Bos heeft de boot steeds afgehouden.'

Waarom gingen jullie dan een kopje koffie drinken met z'n drieën?
'Dat was een volslagen karikatuurale, krankzinnige bedoening. Bos wilde een fo-to-mo-ment, koste wat kost. Belachelijk.'

Je deed er toch aan mee?
'Omdat ik niet van hem het verwijt wilde krijgen dat ik een linkse samenwerking onmogelijk had gemaakt. Ik ben niet van gisteren.'

Heb je overwogen ermee te stoppen?
'Tijdens Paars II heb ik gezegd: ik kap ermee. Maar niemand zei toen: gelukkig, we dachten dat je het nooit zou zeggen. Integendeel. Maar nu, met al die turbulentie, die incidenten, die 25 zetels, hoor je gewoon op je post. Vind ik.'

Nóg een keer de algemene beschouwingen, wéér die Kamervragen...
'Discipline, jongen. Het is een kwestie van discipline. Ik heb enige tegenslagen van fysieke aard gehad. Ik ben gedotterd. En toen het afgelopen augustus opeens weer een stuk slechter met me ging, heb ik een enorme mentale klap gehad, dat wil ik best toegeven. Ik heb mazzel gehad. Net toen ik dacht dat ik opnieuw geopereerd moest worden, kon ik als door een wonder weer gewoon lopen. Maar ik opereer op de rand, ja. Dat is waar.'

Vind je dat prettig?
'Nee.'

Ik ben nooit van het pappen en nathouden en doodknuffelen geweest

Maar je doet het wel?

'Klopt. Wat nou als ik had aangekondigd dat ik... Ken je *Steelers Wheel, Late again? There's always something keeping me there.* Haha. Zo is het.'

Je eigen vader is overleden aan een hartinfarct, toen je tien was. Sta je daar weleens bij stil?
'Ik ben geen gebroken mens, maar de prijs is hoog. Die is al heel erg lang heel erg hoog. Ik heb er de afgelopen maanden veel met mijn vrouw over gesproken. Het klinkt clichématig, maar zij heeft nooit echt doorgezet op de vraag of de prijs misschien wel té hoog is. Maar sinds die laatste hernia... Ik zeg er alleen dit over: wij troosten ons met de gedachte dat onze tijd nog komt.'

En dan?

'Ik hou erg van tuinieren. Maar eerlijk gezegd word ik een beetje moe van die vragen: meneer Marijnissen, als u er nou eens niet meer bent, wat dan? Het is al 13 jaar een irrelevante vraag. Toen ik na 17 jaar de gemeenteraad van Oss verliet, stonden ze daar te juichen. En vervolgens kwamen de gloriejaren van de SP pas. Met andere woorden: als ik wegga, verandert er niet veel. De karavaan trekt verder, daar gaat het om.'

Wanneer ga je weg?

'Dat weet ik nog niet. Maar ik kan iedereen beloven: op tijd. Ik hou ook niet van mensen die te lang op een feestje blijven hangen. Ik kies mijn moment. Weet je wat? We maken nu de afspraak dat ik je meteen bel voor een afscheidsinterview als het moment daar is.' ☺

Gewetensvragen Recht op seks

Ontrouw

Mijn vrouw en ik zijn nu al meer dan 30 jaar getrouwd en allebei in de zestig. Een paar jaar geleden gaf mijn vrouw aan dat ze liever geen seks meer wilde. Ze zei niet waarom. Ik ben toen een seksuele verhouding met een andere vrouw begonnen. Toen mijn vrouw erachter kwam, werd ze woedend. Als zij zomaar stopt met seks, waarom mag ik dan niet bij iemand anders seks hebben? Dat is toch niet fair?

Antwoord

Zoals u de zaak verwoordt, krijg ik de indruk dat u uw vrouw voornamelijk zag als een leverancier van gratis seks. Nu deze leverancier het gevraagde product niet meer wil of kan leveren, schakelt u net zo mak-

kkelijk over op een andere. Zou het niet kunnen dat uw vrouw met haar mededeling dat ze geen seks meer wil, eigenlijk een statement wilde maken? Namelijk dat jullie relatie eens goed tegen het licht gehouden moet worden? In plaats van de handschoen op te nemen, gaat u seks buiten de deur zoeken. Natuurlijk heeft u recht op seks, maar u bent ook getrouwd. Het zou goed zijn als jullie samen eens gaan praten over wat jullie willen – en vooral wat jullie van elkaar willen.

Uitkleden

Ik ben een aantrekkelijke vrouw van 31 jaar en ik heb de indruk dat ik mezelf bij doktersbezoeken vaker dan nodig moet uitkleden. Nu was ik laatst bij de

specialist voor een onderzoek en deze vroeg of ik er bezwaar tegen had dat er een (mannelijke) stagiair bij zou zijn. Natuurlijk moest ik me ook weer uitkleden. Ik zei hem dat ik de stagiair er niet bij wilde. Dit kwam mij nota bene op een standje van de specialist te staan. 'Door mensen zoals u kan de nieuwe generatie artsen niet de broodnodige ervaring opdoen', zei hij. Ben ik daarvoor verantwoordelijk dan?

Antwoord

In zekere zin wel, ja. Als iedereen uw gedrag zou volgen, zouden nieuwe artsen inderdaad geen ervaring kunnen opdoen. De specialist die u nu helpt, heeft vroeger ook ervaring moeten opdoen, en dat kon alleen maar omdat patiënten vroeger dat

FOTO: MALOU VAN BREEVOORT

Alexander von Schmid

Alexander von Schmid (43) schrijft regelmatig over ethische onderwerpen in dagbladen.

goedvonden. U kunt op uw beurt de komende generatie patiënten helpen door artsen in opleiding bij het onderzoek toe te laten.

Dat u zich vaak moet uitkleden, staat daar los van. Een oude vrouw zei eens: 'In mijn leven veranderde niet zoveel. Alleen mijn huisarts. Naarmate ik ouder werd, vond hij het steeds minder vaak nodig dat ik me nog uitkleedde.' Als u zich weer eens moet uitkleden bij een mannelijke arts, kunt u in het vervolg rustig vragen of dat nu wel echt nodig is.

Worstelt u ook met ethische kwesties? Mail ze naar gewetensvragen@depers.nl